

Puntdevista 31. Tot aprenentatge té potencialitat reflexiva (21/1/2018)

Tots els seguidors de TV3 ens hem assabentat que s'ha acabat la sèrie Merlí, que tenia com a protagonista un professor de Filosofia de batxillerat. He de confessar que no he seguit la sèrie, perquè tinc les mateixes reticències a veure sèries referides a l'ensenyament que suposo tenen el metges, advocats, etc. per veure sèries vinculades al seu àmbit professional; això no vol desmerèixer la qualitat de la sèrie en qüestió, naturalment, que ha tingut molt d'èxit.

El motiu d'aquesta referència té a veure amb la consideració que alguns puguin tenir de la Filosofia com la matèria escolar per excel·lència per fomentar la capacitat de pensar, és a dir, de reflexionar sobre els problemes que ens envolten, i així prendre decisions de manera raonada i justificada. Se'ns dubte, l'aprenentatge dels continguts que avui es posen en la matèria de Filosofia, que tracta de les idees defensades per autors i corrents filosòfics referides a la concepció del ésser humà i el que l'envolta, són un magnífic camp per a la comprensió i reflexió vers el què som i com hem arribat al punt de la civilització que ens trobem. Res a dir al respecte, si realment s'ensenyava com cal.

Però en benefici dels continguts que avui s'atribueixen a la resta de matèries del currículum escolar, hem de dir que la comprensió plena del món que ens toca viure requereix de totes elles: la Llengua i la Literatura, les Matemàtiques, la Història, la Geografia, la Biologia, la Física, l'Economia, l'Art, l'Educació Física, la Tecnologia, ...; perquè el món actual resulta molt complex i ha desbordat aquells sabers que en els temps clàssics es reunien en la Filosofia i els filòsofs. I no diguem tot el que té a veure amb l'educació moral i ciutadana, que ara el partit del govern central uneix amb la proposta de recuperació del paper de la Filosofia en el currículum escolar obligatori.

Des de la Pedagogia hem de dir de manera rotunda que a pensar, a reflexionar sobre tot el que afecta a la vida humana, s'aprèn des de totes les matèries i activitats curriculars, sense que això sigui privilegi exclusiu d'algunes d'elles. I que tot el que fa referència a l'educació moral, entesa com a moral social, s'adquireix mitjançant la pràctica dels valors morals corresponents, la qual cosa demana de la vivència d'exemples concrets d'aquesta pràctica, exemples que han d'encarnar tots els educadors, siguin de la matèria curricular que siguin, a més dels altres agents educatius de fora de l'escola, especialment els familiars. Els professors de Filosofia, pel sol fet de ser-ho, no són millors exemples de moralitat que la resta de docents.

Sense que serveixi de precedent, car ell mateix ha estat una persona incapaç de comprendre les diversitats que suposen alternatives polític-socials provinents de Euskadi o de Catalunya, el conegut filòsof Fernando Sabater escrivia el següent en el seu llibre *El valor de educar*: "Pel que fa a la filosofia (...) desconfio també que tingui *per se* especials virtuts per configurar personalitats crítiques o insubmises front els poders d'aquest món (...) I és que algunes de les persones més conformistes, supersticioses i rastres que conec són catedràtics de filosofia" (la traducció és meua). Podríem dir que la moralitat i la integritat

personal es reparteixen en iguals proporcions entre tots els docents de les diverses matèries escolars. Tot això, insisteixo, sense negar la necessitat de ponderar la presència de la matèria de Filosofia en el currículum escolar obligatori i post-obligatori, però separant el que són interessos corporatius i certes concepcions de la matèria del que són les necessitats dels estudiants i la societat actual.

Quelcom semblant podríem dir d'altres matèries abastades sota la denominació de "humanitats", en especial les llengües clàssiques, el llatí i el grec, especialment. No hi ha cap argument de pes per sostenir que l'estudi d'aquestes llengües desenvolupi més la capacitat de pensament reflexiu i crític que la resta de les matèries escolars. Si han de tenir un lloc en el currículum, especialment en el post-obligatori, es justificarà més per la seva necessitat de formació per alguns àmbits acadèmics i professionals que no per aquestes suposades raons de conformació mental. I al respecte, podríem recordar com en certs moments s'ha volgut defensar la obligatorietat dels escacs a l'escola perquè també "fan pensar" – això ho va proposar, per exemple, un ínclit ministre d'educació, Jerónimo Saavedra, del darrer govern de Felipe González -, sense que s'hagi demostrat que els campions mundials d'escacs pensin en tot millor que la resta de mortals.

Repeteixo que, interessos corporatius a banda, avui hem de tenir present que l'escola no pot ensenyar-ho tot, que cal fer una selecció d'aprenentatges a aconseguir de manera raonable en un temps determinat, i que avui, per exemple, és més necessari per al conjunt de la població dominar la tecnologia digital, aprofitar les seves possibilitats i prevenir els seus perills, que iniciar-se en l'estudi d'una llengua morta que, si bé explica el sentit i significat de la nostra actual, difícilment complirà la funció que tenia en l'edat mitjana o que pot tenir per a certs especialistes. El pensament reflexiu, per tant, s'ha de fomentar en tot tipus d'aprenentatge y la necessària educació cívica i moral són fites transversals en el currículum escolar, que corresponen a la totalitat de les matèries i docents.

Jaume Sarramona

(www.sarramona.net)